

Školitelský posudek diplomové práce Bc. Josefa Vysokého „Stylisticky snižené lexikum současné ruské prózy a problematika jeho překladu do češtiny“

Diplomová práce Josefa Vysokého volně navazuje na jeho práci bakalářskou (obhájena 2016, vedoucí doc. M. Giger), autor se opět zaměřuje na lexikum stojící vně normy, nově však již nikoli v čistě teoretické rovině. Vysoký se nyní pokouší teoretické poznatky aplikovat i prakticky, a to na ukázce převodu vybraných povídek V. Kozlova, a zúročit tak své závěry ukázkou a návrhy překladatelských řešení při převodu sniženého lexika.

Vysokého práce je rozdělena na dva větší celky, teoretickou část (str. 10-43) a praktickou (str. 44-63), v závěru jsou připojeny ještě tři přílohy (str. 65-76), které tvoří appendix diplomové práce a obsahují Vysokého překlady tří Kozlovových povídek ze souboru Гопники (2016).

V teoretické části Vysoký poměrně podrobně mapuje jazykovou situaci ruštiny a češtiny v oblasti vulgarismů a obscénního lexika. Neomezuje se jen na obecně známé teze řadící jednotlivé jazyky (češtinu a ruštinu) ke skatologickému (čeština) a koitálnímu typu (ruština), ale všímá si i jistých přechodových pásem (Morava, Slovensko) i faktu vnějších jazykových vlivů (v českém prostředí bezpochyby němčina). Vzhledem k vytčenému cíli však za klíčové považují Vysokého hodnocení dané problematiky především v rovině stylistické, a to především ve vztahu k překladu. Vysoký si rovněž všímá rozdílného pohledu na problematiku přítomnosti nespisovných prvků v uměleckém textu v ruštině a v češtině (str. 34-37) a dále akcentuje především roli těchto prvků, což osobně považují za jeden z nezbytných předpokladů výběru vhodného ekvivalentu v procesu samotného překládání.

Praktická část – komentovaný překlad tří povídek V. Kozlova se sbírkou Гопники – pak ukazuje, že se zevrubná teoretická příprava (navzdory omezenému počtu existující sekundární literatury) Vysokému vyplatila. Jak je patrné již v kapitole „Nástrahy číhající při překladu“ (str. 48), Vysoký si je velmi dobře vědom všech úskalí spjatých s problematiku převodu sniženého lexika v plánu rusko-českém; následně v kapitole „Koncepce překladu“ (str. 50-52) autor ukazuje, jak nezbytné je za účelem hledání funkčního ekvivalentu jednotliviny zvolit vhodné překladatelské stanovisko k celku. V neposlední řadě pak kapitola věnovaná desémantizaci vulgarismů potvrzuje (str. 56-57), že si je autor dobře vědom také významového vyprázdnění řady těchto jednotek, s čímž jsou následně v souladu i jeho konkrétní překladatelské varianty.

Otázky k diskuzi:

Ráda bych se autora zeptala především na dvě věci: první souvisí s částí teoretickou, kde se zmiňuje o německém vlivu, díky nimž se (patrně) vulgarismy v češtině řadí ke skatologickému typu; bylo by možné mluvit o nějakém vlivu na ruštinu, a pokud ano, jaký jazyk ji ovlivnil?

Setkal se autor v analyzovaných dílech s přítomností negativní exprese na úrovni jazykové normy? Pokud ano, jakými jazykovými prostředky bylo této negativní exprese dosaženo?

Vysokého diplomová práce „Stylisticky snížené lexikum současné ruské prózy a problematika jeho překladu do češtiny“ je podle mého názoru přínosným a dalo by se říci, že i ojedinělým pokusem o zkoumání oblasti tabuizovaného lexika, navíc s přesahem do srovnávacího rusko-českého plánu, což je přínosné i pro praktickou rovinu překladu. Ačkoliv by se mohlo zdát, že si vulgarismy nezasluhují pozornost, a už vůbec ne odbornou, jsou nedílnou a stálou součástí slovní zásoby a rovněž běžně užívaným lexikálním prostředkem umělecké literatury. Vysoký prokazuje značnou míru citlivosti k dané problematice nejen jako lingvista, ale též jako stylist a překladatel, o čemž svědčí autorovy převody do češtiny.

Diplomovou práci Josefa Vysokého doporučuji k obhajobě a hodnotím stupněm – „výborně“.

V Praze, dne 6.5.2018.

Mgr. Jana Kitzlerová, Ph.D.